

Kunstfaglig tilnærming til Samisk kulturformidling

«Hvordan kan barnehagen formidle Samisk kultur gjennom kunstfaglige aktiviteter?»

Serine Løvberg

Kandidatnummer: 10

Bacheloroppgave

BKBAC3900

Trondheim, april 2023

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innhold

Kapittel 1 - Innledning	3
1.1 Valg av tema og problemstilling	3
1.2 Begrepsavklaring	4
Kapittel 2 - Teori.....	6
2.1 Implementering av det Samiske i norsk barnehage	6
2.1.1 Barnehagelæreren som kulturformidler	7
2.1.2 Styringsdokumenter	7
2.2 Kunst.....	8
2.2.1 Kunst som kulturformidling.....	9
2.2.2 Fortellinger.....	9
2.2.3 Natursynet	10
2.2.4 Musikk og identitet	10
Kapittel 3 - Metode	12
3.1 Intervju som datainnsamling	12
3.2 Forskerens forforståelse.....	13
3.3 Valg av informant.....	14
3.4 Forberedning, gjennomføring og etiske hensyn	14
3.5 Kritikk av metode	17
3.6 Analyse og tolkning.....	18
Kapittel 4 - Funn og drøfting.....	20
4.1 Barnehagelærerenes rolle.....	20
4.2 Musikken og joik	21
4.3 Natursynet knyttet til kunst og håndverk	22
4.4 Samiske fortellinger	23
Kapittel 5 - Konklusjon.....	25
5.1 Musikken.....	25
5.2 Fortellinger.....	26
5.3 Kunst og håndverk	26
Kapittel 6 - Avslutning	28
Kapittel 7 - Litteraturliste.....	30
Kapittel 8- Vedlegg	32
8.1 Intervjuguide	32
8.2 Samtykkeerklærings skjema	34

«Er det greit å nedgradere 6. februar til noe så forenklet som samedagen? Er det greit å dramatisere stereotypiske roller med gebrokken norsk og et kostyme som ikke engang ligner litt på kofta? Nei, det er ikke greit. Dette er nok ikke vondt ment fra noens side, men det kjennes vondt for de som har opplevd fornorskingsprosessens kraft.» (Andersen, 2021).

Kapittel 1 - Innledning

Samene, Norges urbefolkning, har i lang tid kjempet for å bevare sin kultur og identitet. Vi skal ikke gå langt tilbake i historien før fornorskningen pågikk, og mange av samene mistet sin rett til å ha sin identitet og utøve sin kultur. Derfor reagerer jeg når jeg leser avisen i 2023 om Fosen-saken hvor samene igjen møter motstand fra majoritetssamfunnet. Kort fortalt er Fosen-saken en konflikt med vindmølleutbygging på Fosen i Trøndelag der reindriftssamene har hatt beite i flere generasjoner. Denne saken ble tatt opp i høyesterett der det ble konkludert med menneskerettighetsbrudd ovenfor urbefolkningen. For meg virker det helt urealistisk at det fortsatt er sånn i 2023, samene må kjempe for å utøve sin kultur, og særlig etter den harde fornorskingsperioden. Som en person som har vokst opp i Norge har jeg selv sett utfordringene samene har møtt flere ganger, og dette får meg til å undre over hvorfor dette fortsatt er en kamp de må ta. Dette har gjort meg interessert i å lære mer om Samisk kultur og historie, og hvordan man kan styrke Samisk identitet i dagens samfunn.

Rammeplanen legger nå føringer for Samisk innhold i barnehagen for både Samiske barnehager og de ikke-Samiske barnehagene. I rammeplanen står det at barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11). Med dette ønsker man at barn skal utvikle respekt for alle kulturer, og forebygge diskriminering. Uansett språklig eller kulturell bakgrunn må veien videre særlig handle om å vektlegge Samisk språk, kultur og tradisjoner på alle plan for å bevare og styrke en minoritetskultur som er truet (Storjord, Hætta & Eira, 2016, s. 105). Som det står skrevet er det viktig å styrke en minoritetskultur som er truet, og særlig etter fornorskningen er dette noe barnehagen bør ha et fokus på hele året. Jeg tror at en god start på å være med å styrke Samisk identitet i dagens samfunn er å starte jobben i barnehagen. Dette kan bidra til at barna får respekt for ulike kulturer, og tilegner seg kulturkunnskap kontra rasisme.

1.1 Valg av tema og problemstilling

I løpet av studiene mine har jeg hatt flere praksisperioder, og en gang da jeg var i praksis skulle barnehagen jeg var i å feire samefolkets dag. Jeg spurte personalet om hvorfor de feiret, og en av de pedagogiske lederne svarte at det var på grunn av at det står i rammeplanen. Hun

la også trykk på at ingen i barnehagen var Samisk, så det var ikke helt nødvendig å feire, men at det var et krav. Først hadde de en samling der personalet dramatiserte en Samisk fortelling med gebrokken norsk, deretter hadde de en quiz der barna skulle svare på hva samer spiser og hva de gjør. Så spilte de Samisk musikk, og en av assistentene satte på jodling og sa at det var Samisk. Jeg sa ifra om at jodling og joik kommer fra to forskjellige kulturer. Som student var det vanskelig å si ifra, fordi man er i en sårbar rolle.

Med denne erfaringen begynte jeg å utforske mulighetene for meg å skrive en bacheloroppgave om dette. Jeg ønsket å finne forbindelsen mellom kunstfaget og Samiske tradisjoner. Jeg startet da min vei mot problemstillingen å gjøre en research om temaet på internett, og oppdaget at det var utfordrende å finne konkrete eksempler på hvordan man kan jobbe med Samiske tradisjoner i barnehagen ved bruk av kunstfag. I en undersøkelse jeg leste kommer det fram at flere ansatte forteller at de mangler kunnskap om hvordan de kan implementere Samisk språk og kultur i barnehagehverdagen. Dette speilet hva jeg opplevde i praksis. Spesielt synes de ansatte det er utfordrende å lære bort Samisk språk, da de opplever å ha lite kunnskap om det selv (Løkås, 2022). De tilgjengelige ressursene jeg fant var mer på hvordan man kunne jobbe med dette temaet rundt feiring av samefolkets dag. På bakgrunn av valgt tema ble følgende problemstilling for studiet mitt:

«Hvordan kan barnehagen formidle Samisk kultur gjennom kunstfaglige aktiviteter?»

1.2 Begrepsavklaring

I denne delen av oppgaven skal jeg definere begrep, som brukes og står sentralt i oppgaven, og forklare deres betydning i min tematikk og problemstilling. Begrepsforståelse er en viktig del for at leseren skal kunne forstå teksten tydelig og presist.

Eksotifisering: Eksotifisering, definert som en praksis som fokuserer på det mest spennende, annerledes eller uvanlige i en fremmed kultur (NDLA, 2022), det er en kraftig term som antyder at den som formidler kan være respektløs overfor kulturen, og kan formidle på en

misvisende måte. Bientie (2021, s. 163) skriver at faren ved å bare ta fram det Samiske og ha minimumsløsning for hele barnehageåret kan føre til eksotifisering og stereotypiske oppfatninger av Samisk kultur.

Duodji: Duodji, som er definert som tradisjonelt Samisk håndverk og kunsthåndverk (SNL, 2023), kan i Samisk tradisjon deles inn i to hovedkategorier: hardsløyd, som kan inkludere produksjon av kniver eller utskjæring av tre, og myk sløyd, som kan omfatte syng eller strikking. I utøvelsen av duodji, anvender man en rekke materialer inkludert tre, skinn og bein, og i stor grad, materialer som er tilgjengelige i det lokale miljøet. Naturmaterialer som skinn, pels, tre, røtter, horn og bein, til å lage forskjellige gjenstander blir brukt (SNL, 2023). Og de Samiske fargene blir ofte brukt; Rød, gul, grønn og blå.

Joik: Joik er samenes folkemusikk. Ånte Mikkel Gaup beskriver joikens rolle i Samisk kultur som én av flere uttryksmåter som brukes for å anerkjenne, ære, utrykke glede eller andre spontane følelser. Man kan joike barn, joike dyr, voksne, landskap og steder (Fønnebø, 2021, s. 148). I nyere tid har joiken også fått økt popularitet innen popmusikk, og det har blitt en renessanse for denne sjangeren (Visit Norway, 2020). For eksempel bandet ISÁK, et Samisk band som spiller elektronisk-joik, de har oppnådd hele 46 millioner avspillinger på sin mest populære sang på strømmetjenesten Spotify.

Kapittel 2 - Teori

Ut fra problemstillingen min skal jeg i dette studie undersøke kulturformidling i Samisk kontekst. For å kunne gjøre dette på en grundig måte, skal jeg inkludere relevante faglitterære, empiriske og teoretiske bidrag i teorikapittelet. Dette inkluderer dokumenter som rammeplanen, hva den sier barnehagen skal gjøre. Samt erfaringer Samiske forfattere har skrevet om kulturformidling i barnehagen. Ved å inkludere disse faglitterære bidragene vil det kunne gi leseren en mer forståelse for drøftingen av datamaterialet mitt.

Postholm og Jacobsen (2021, s. 20) skriver at å velge en teori som utgangspunkt betyr dermed å fokusere på noe mens man ser bort fra noe annet. Jeg velger relevant litteratur for å utdype min studie.

2.1 Implementering av det Samiske i norsk barnehage

Som en start i kulturformidlingen av det Samiske perspektivet er det flere barnehager i Norge som feire samefolkets dag 6. februar. Det er en god begynnelse (Storjord, Hætta & Eira, 2016, s. 103). Her understreker jeg at de skriver at det er en god begynnelse, men det er ikke å implementere det Samiske i barnehagens hverdag. I en rapport fra 2021 kommer det fram at de fleste barnehagene markerer den Samiske nasjonaldagen, men utover dette er ikke Samisk språk og kultur et gjennomgripende perspektiv i norske barnehager (Løkås, 2022). Dette er noe jeg selv har observert at norske barnehager er gode på å løfte frem det Samiske rundt samefolkets dag, men ikke ellers i hverdagen. Uansett språklig eller kulturell bakgrunn må veien videre handle om å vektlegge Samisk språk, kultur og tradisjoner på alle plan for å bevare og styrke en minoritetskultur som er truet (Storjord, Hætta & Eira, 2016, s. 105). Da er det bra at barnehager feirer samefolkets dag, men det som står i rammeplanens innhold skal implementeres i barnehagens hverdag. Problemet med å bare ta det fram en gang i året er at den Samiske kulturen blir som en turistattraksjon, der barna blir kjent med de overfladiske elementene, altså at kulturen blir eksotifisert. Dette er problematisk fordi det blir overført feil kunnskap til barna om ikke barnehagen har tilegnet seg riktig kunnskap.

2.1.1 Barnehagelæreren som kulturformidler

Johnsen-Swart (2021, s. 72) skriver at for de barna som er i en norsk barnehage, vil de være avhengig av at personalet har ervervet seg den kunnskapen eller har lært om Samisk kultur, tradisjoner og språk for å lære om det Samiske. Barnehagen trenger en ressursperson for at det skal bli en del av barnehagens hverdag, det krever at barnehagelæreren har kunnskap om den Samiske kulturen og tradisjonene. I arbeidet ved å implementere Samiske temaer i den norske barnehagehverdagen er det viktig at både ledere, pedagoger og andre ansatte er initiativtakere og rollemodeller (Nutti, 2021, s. 20). Barnehagelæreren må ta initiativ til å jobbe med det Samiske. Ved å tilegne seg kunnskap om det Samiske og om hvordan de kan formidle og synliggjøre et Samisk innhold gjennom hele barnehageåret, kan de ansatte påvirke barna til en utvikling (Nutti, 2021, s. 20). Barnehagelæreren skal skape gode rammer for at barna skal utvikle respekt og forståelse for andre kulturer. Det handler om å bli kjent med en annen kulturs verdier, tradisjoner og levesett (Storjord, Hætta & Eira, 2016, s. 103).

Barnehagelæreren skal være kjent med egne holdninger til det Samiske, det er viktig for å være en god kulturformidler, hvis man ikke har gode holdninger eller kunnskap kan det være skadelig å formidle det til barna. Det skaper ingen gode rammer for at barna får utvikle respekt og forståelse for den Samiske kulturen. Det blir derfor sentralt for alle barnehagelærere å ha en respektfull holdning til andre kulturer, både i formidlingssituasjoner *med barn*, ved tilrettelegging av barnekultur *for barn* og i situasjoner der barns egne kultur kommer til uttrykk, altså *av barn* (Storjord, Hætta & Eira, 2016, s. 105). Man har en utrolig stor påvirkningsmakt som barnehagelærer, og særlig i formidling av andre kulturer. Som pedagogisk leder er også dette noe som bør reflekteres rundt med personalet, ens egne holdninger til andre kulturer. Hvordan påvirkning det kan ha på barna om man selv ikke kjenner til sine egne holdninger.

2.1.2 Styringsdokumenter

Rammeplanen er barnehagens mandat som forteller barnehagen hva som skal jobbes med i barnehagens innhold. Det Samiske blir benevnt flere ganger i rammeplanen. Innenfor den Samiske kultur og tradisjoner står det først at Norge har, med bakgrunn i urfolks særlige rettigheter, en særlig forpliktelse til å ivareta Samiske barns og foreldres interesser, jf. Grunnloven § 108, barnekonvensjonen art. 30 og ILO-konvensjonen. Samiske barn i barnehage skal få støtte til å bevare og utvikle sitt språk, sin kunnskap og sin kultur uavhengig

av hvor i landet de bor (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11). Dette er en spesiell bestemmelse for Samiske barn i Samiske barnehager, men vi har også spesielle bestemmelser i norske barnehager. Under mangfold og gjensidig respekt står det skrevet at barnehagen skal synliggjøre Samisk kultur, og bidra til at barna kan utvikle respekt og fellesskapsfølelse for det Samiske mangfoldet (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 12). Dette gjelder da alle barnehager i Norge. Personalet skal gjøre barna kjent med Samisk kultur og knytte det Samiske perspektivet til merkedager og hverdagsliv, kunst og kultur og mattradisjoner (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37).

Styringsdokumentene sier det ganske klart at barnehagen skal implementere det Samiske i hverdagen, med å tilegne seg god kunnskap om den Samiske kulturen og tradisjoner kan dette enkelt gjøres. Men det er som Storjord, Hætta & Eira (2016, s. 103) skriver en god start å starte med å feire samefolkets dag. Men for å utvikle en forståelse og respekt må barnehagen kunne ta det fram i hverdagen, ikke vær redd for å bruke joiken i hverdagen for eksempel. Dette vil kunne motvirke at barna synes det er ukjent på samefolkets dag.

2.2 Kunst

Ifølge Moe (2018, s. 85) er det vanskelig å sette en definisjon på hva kunst begrepet er. Men han benevner at kunstfaget kan være evne til å gi uttrykk for opplevelser og erfaringer gjennom bilder, skulptur, kunsthåndverk, musikk, dans og drama.

I min valgte problemstilling var det viktig for meg å gjøre rede for hva kunst i denne kontekst er, siden det er et stort begrep som går over mange felt. Kunsten kan være en god inngang i formidling av andre kulturer, som knytter seg til min studie. Udir (2021) skriver at barna på SFO skal få oppleve fortellinger, sanger, musikk, billedkunst, teater, kunst og håndverkstradisjoner fra ulike kulturer, for å øke forståelsen for mangfold. Dette står ikke spesifisert i barnehagens innhold rammeplanen, men viser at kunst kan det være en inngang for at barna får forståelse for mangfold. Når jeg skriver om kunst i dette studiet ønsker jeg å utforske muligheten for hvordan man kan bruke de tre store 1. musikk, 2. drama og 3. kunst og håndverk i kulturformidlingen til barn.

2.2.1 Kunst som kulturformidling

Kunsten kan være et verktøy som bidrar til å formidle og lære om ulike kulturer, det kan gi barna grunnlag for å lære om den Samiske kulturen og tradisjoner på en utforskende og kreativ måte. I barnehagens innhold står det at personalet skal gi barna anledning til å bli kjent med et mangfold av tradisjoner og kunst- og kulturuttrykk fra fortid til samtid (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 32). Kunsten er gjennom det rammeplanen skriver et godt hjelpemiddel for inngang til gode samtaler rundt ulike temaer eller fenomener. Det er i denne retningen min problemstilling er, og jeg ser verdien av å bruke kunsthøgskolen som en metode for å komme inn på temaet om Samisk kulturer og tradisjoner i barnehagen. Det kan skape dialoger rundt hva det Samiske er, hvem Norges urbefolkning er og gjøre de kjent.

2.2.2 Fortellinger

Norsk og Samisk oppdragelse har mange likhetstrekk, men det er spesielt en fortellertradisjon som blir brukt i den Samiske oppdragelsen som kan knyttes til min problemstilling. Det Samiske bygger mer opp på at barna skal få gå ut å prøve selv. Dette krever en form for sikkerhet, og barna må selv vite konsekvensene av de valgene de tar. Derfor har det Samiske en fortellertradisjon der barna har blitt fortalt fortellinger som gir barna en forståelse av konsekvensene de tar. Et veldig kjent eventyr i Samisk oppdragelse er «Stállo» som ofte blir forklart som et stort og farlig troll. Barna fikk ofte høre at de måtte være snille, ellers kom Stállo og hulder og tok dem. Barna skulle lære seg å stoppe opp og tenke før de utøvte en handling (Storjord, Hætta & Eira, 2016, s. 94). En annen skikkelse som har blitt brukt i fortellinger er «Čáhcerávga» som er betyr Draugen på Nord-Samisk. Draugen bodde i vannet, her lærte barna gjennom fortellingen at om de gikk for nærme vannet/elva kunne draugen ta de. Storjord, Hætta & Eira (2016, s. 94) mente dette ble brukt som en metode for å styre barna unna elver og vann, og for å unngå at det skulle skje ulykker. Poenget med denne type oppdragelse er at barna skal bli selvstendige, uavhengige mennesker som både kan og vil ta egne initiativ. Å fortelle historier og fortellinger er også noe vi ofte gjør i en vanlig barnehagehverdag. En fin måte å introdusere den Samiske kulturen på i en norsk barnehagehverdag kan være å fortelle disse fortellingene, og dramatisere de enten på samlingsstund eller når man er ute på tur. Ved å bruke de Samiske navnene på karakterene, Stállo og Čáhcerávga, kan dette være med på å åpne for samtaler rundt det Samiske språket.

2.2.3 Natursynet

Letnes (2018, s. 62) hevder at miljøutfordringene i dagens verden er store, og det er barnehagebarna som skal overta kloden etter oss. Derfor er det viktig at barnehagelæreren har kunnskap om hvordan man lever og behandler naturen slik at barna lærer dette fra tidlig av. Bientie (2021, s. 98) påpeker at det å leve i naturen, av naturen og med naturen er en selvfølgelig del i urfolks liv. Dette er kunnskap som overføres fra én generasjon til den neste fordi de samhandler i og med naturen. Natursynet til den Samiske kulturen er også sentral i fortellinger, og barna lærer fra tidlig av hvordan man skal ta vare på naturen. Dette støtter også det rammeplanen sier at barnehagen skal bidra at barna utvikler respekt og begynnende forståelse for hvordan man kan ta vare på naturen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 34). Andersen (2021) skriver i sin artikkel at med implementering av Samisk tema i barnehagen kan barna lære seg hvordan man forlater naturen, både for naturens del og også for andre som ønsker å bruke den. Duodji som er Samisk kunst og håndverk tradisjon blir det også brukt naturmaterialer. Det brukes alt fra skinn, pels, tre, røtter, horn og bein, til å lage forskjellige gjenstander (SNL, 2023). I en barnehagehverdag kan man sanke naturmaterialer med barna i barnehagen og samtidig ha det Samiske natursynet med. Ved å høre på Samiske fortellinger, få innblikk i det Samiske språket og bli presentert elementer fra Samisk kultur vil barna i norske barnehager skape seg et bilde av hvordan landskapet ser ut, hvilke verdier som er viktige, og generelt sett tilegne seg en viss kulturkunnskap (Storjord, Hætta & Eira, 2016, s. 104). Natursynet er noe som er gjengående i Samiske tradisjoner. Helander (2021, s. 184) skriver at fordi naturen er så sentralt i Samisk levesett, handler eventyr ofte om å vise takknemlighet for å få tilgang til naturen og dens rikdom.

2.2.4 Musikk og identitet

I Norge har vi norsk folkemusikk som ofte kjennetegnes med å bruke hardingfele, og når man er født og oppvokst i norsk kultur kan man identifisere seg med folkemusikken. Alle kulturer har folkemusikk knyttet opp til sin kultur. Sæther (2018, s. 13) hevder musikken får en viktig funksjon ved at den signaliserer identitet og tilhørighet. Når det gjelder den Samiske kulturen er det joik som er deres folkemusikk. Joiken kjennetegnes med vokalen. Sæther (2018, s. 14) skriver at hvert år arrangeres det en festival for verdens urbefolkning der bevaring av urbefolkningens kultur står sentralt. Festivalen er et møte med musikk, dans og teater hvor den nordiske Samiske befolkningen er sterkt representert. Dette viser hvor tett musikk og

identitet henger sammen, og særlig i Samisk kontekst etter forskningene der joiken skulle bli forbudt. Musikken er en god illustrasjon på hvordan man kan opprettholde og styrke kulturell tilhørighet.

Kapittel 3 - Metode

I dette kapittelet vil jeg redegjøre for metoden som er benyttet i forbindelse med min problemstilling. Jeg vil presentere valgene jeg har tatt i forhold til valgt metode, og forklare begrunnelsen bak disse valgene. Videre skal jeg også diskutere de etiske hensynene som ble tatt i forhold til informanten.

Valg av metode er redskapet i vårt møte med noe vi vil undersøke (Dalland, 2020, s. 54). Det finnes to ulike metoder å innhente data på, kvalitativ eller kvantitativ metode. Ifølge Bergsland og Jæger (2014, s. 68) er de karakteriske trekkene til en kvantitativ forskningsmetode at det kan måles i tall ved eksempelvis å gjennomføre spørreundersøkelser. Kvantitativ metode er en forskningsmetode som bruker statistiske teknikker for å samle og analysere data. Man kan si at denne metoden er mer presis der man finner mer sammenheng og mønster mellom variabler.

Kvalitativ metode er en metode man bruker hvis man vil vite hvordan folk oppfatter verden og livet sitt (Kvale & Brinkmann, 2018, s. 18). Det kan være et intervju, en observasjon eller analyse av tekster. Gjennom bruk av kvalitativ metode for datainnsamling, vil man kunne oppnå en mer forståelse av menneskets tanker og erfaringer. Dette er relevant for min problemstilling. Studie mitt handler om å undersøke i dybden av informasjon rundt det Samiske temaet, og samtidig få konkrete livserfaringer fra en informant som har bred erfaring på dette feltet.

Før jeg startet prosessen hadde jeg problemer med å finne informasjon om temaet rundt problemstillingen min. Derfor valgte jeg kvalitativ metode med intervju som datainnsamling for å kunne dykke dypere inn i temaet, og for å få en bedre forståelse for det. Dette ga meg muligheten til å høre informantens egne livserfaringer. Jeg konkluderte med at en kvantitativ metode ikke ville gitt meg et godt datamateriale, da problemstillingen min ikke handlet om statistikk eller tall.

3.1 Intervju som datainnsamling

Etter å ha valgt min problemstilling, bestemte jeg meg for å bruke kvalitativ metode med bruk av intervju som en datainnsamlingsmetode. Jeg valgte også å ta med en medstudent som transkriberte det informanten min sa under intervjuet. Jeg valgte kvalitativ metode med

intervju for å undersøke Samisk kultur og tradisjoner i dybden, samt å undersøke hvordan disse ble integrert i barnehagen gjennom bruk av kunsthøgskole som hjelpemiddel. Jeg ville også lære mer om informantens personlige erfaringer knyttet til dette temaet. Postholm og Jacobsen (2021, s. 117) skriver om forskjellen på en hverdagssamtale og i et forskningsintervju. I et forskningsintervju går man dypere innenfor en bestemt tematikk. Målet mitt var å undersøke informantenes egne erfaringer og refleksjoner rundt den valgte problemstillingen, samtidig som jeg ønsket å ha muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål underveis for å få en dypere forståelse av temaet. Vi anvender oppfølgingsspørsmål for å oppmuntre intervjupersonen til å gi konkrete beskrivelser av hendelser og erfaringer (Thagaard, 2018, s. 96). Hadde jeg valgt kvalitativ metode hadde jeg ikke hatt mulighet for oppfølgingsspørsmål. Derfor valgte jeg den kvalitative metoden med intervju til min studie, for muligheten av å kunne stille oppfølgingsspørsmål som gir et rikere datamateriale der jeg fikk de svarene jeg var ute etter.

3.2 Forskerens forforståelse

I denne delen av oppgaven ønsker jeg å gi leseren en forståelse av hvordan mine personlige erfaringer har vært med å påvirke studiet mitt. For å styrke transparensen, og dermed reliabiliteten, bør en redegjøre for personlige forutsetninger som sannsynligvis har hatt innflytelse på prosjektet (Tjora, 2018, s. 84). Fra jeg kan huske har mine foreldre vært opptatt av å motvirke diskriminering av andre kulturer, og har lært meg å se verdien av å bo i et flerkulturelt samfunn. Dette har påvirket valget av problemstillingen min og min studie siden det står sterkt i mine verdier og holdninger. Jeg går inn i studiet med et kritisk blikk på hvordan barnehager jobber med dette i hverdagen, og et ønske om å finne ut av hvordan man kan motvirke diskriminering av den Samiske kulturen. Jeg synes at det er en styrke å ha denne erfaringen i møte med informanten gjennom intervjuet. Jeg har en respekt og forståelse for at det kan være et tema som er vanskelig å snakke om. Samtidig er det viktig for meg å understreke at jeg er objektiv til datamaterialet jeg samler inn, at mine personlige verdier ikke tar over. Jeg har også en forståelse for at barnehagens hverdag ofte krever mye planlegging, og at det er ikke alt man klarer å være god på. I barnehagens innhold er det mye som kreves av barnehagen, og det er ikke alt man klarer å strekke seg over i en hektisk hverdag som skal gå rundt. Derfor har jeg en forståelse for at det ofte blir minimumsløsninger. Men jeg ønsker med min valgte problemstilling å utforske hvordan barnehagen kan enkelt trekke inn Samisk i hverdagen, uten at det kreves så mye planlegging.

3.3 Valg av informant

Før jeg valgte informant gjorde jeg meg noen tanker om det var best å bruke en informant med god erfaring innenfor temaet eller ikke. Først tenkte jeg det kunne være spennende å snakke med to forskjellige informanter, der den ene barnehagen hadde høy kompetanse med å formidle Samisk kultur, og den andre har brukt minimumsløsninger. Jeg innså at dette passet ikke til min valgte problemstilling, fordi jeg ønsker å finne ut av konkrete enkle metoder å jobbe med det Samiske i barnehagen. Etter denne refleksjonen innså jeg at å ha en informant med relevant erfaring ville gi meg et mer innblikk i hvordan Samisk kultur håndteres i hverdagen, og ikke bare i forbindelse med høytider. For studiets del var det viktig for meg at informanten hadde egne livserfaringer, og gjerne med bakgrunn fra Samisk kultur og tradisjoner. *Strategisk utvelging* er basert på at man systematisk velger personer eller enheter som har egenskaper eller kavitasjoner som er strategiske i forhold til problemstillingen (Thagaard, 2018, s. 54). Forskeren velger ut hvilken målgruppe han eller hun tenker er best egnet for å få samlet nødvendige data tilknyttet problemstillingen (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2011, s. 106). Derfor valgte jeg å kontakte en Samisk barnehage i en kommune i Norge. Jeg ble da satt i kontakt med en pedagogisk leder som hadde høy erfaring med å jobbe med Samisk kultur og tradisjoner i hverdagen. Han hadde barnehagelærerutdanning, og selv vokst opp som Samisk. Dette var nøyaktig det jeg ønsket og var ute etter, fordi jeg trengte en informant med bred erfaring innenfor dette feltet for å besvare min problemstilling. Det var en strategisk utvelging av informant som kunne gi meg et godt datamateriale jeg kunne jobbe med senere.

3.4 Forberedning, gjennomføring og etiske hensyn

Forberedelser og gjennomføring

Da jeg skulle starte å utarbeide en intervjuguide måtte jeg tilegne meg mer kunnskap om Samisk kultur og tradisjoner. Thagaard (2018, s. 94) skriver til forberedelse av et intervju er det viktig å ha gode kunnskaper om kontekst for å stille relevante spørsmål i intervjuet. Det å kunne noe om den Samiske kulturen og deres tradisjoner har vært viktig for meg slik at jeg utarbeidet en god intervjuguide, der jeg hadde kunnskap om temaet slik at jeg kunne komme med gode oppfølgingsspørsmål. Det er viktig med kunnskap om intervjutemaet for å kunne

stille gode oppfølgingsspørsmål når intervjupersonen svarer (Kvale & Brinkmann, 2018, s. 84). Jeg hadde også mange spørsmål som jeg ikke fant svar på, det stod veldig lite på internett og i fagbøker om hvordan man kunne jobbe med det Samiske i hverdagen. Så etter å ha tilegnet meg kunnskap om det Samiske, hadde jeg mange spørsmål knyttet til min valgte problemstilling om hvordan kunstfaget kunne være en kulturformidler.

Jeg laget en intervjuguide med semi-strukturerte spørsmål rundt problemstillingen min, slik at det ble åpning for refleksjoner rundt andre temaer innenfor Samisk kultur og tradisjoner. I et åpent intervju er målsettingen at informanten skal fortelle mest mulig fritt om egne livserfaringer (Dalen, 2013, s. 26). Semi-strukturert intervju gir informanten større frihet til å uttrykke sine livserfaringer og tanker. I et semi-strukturert intervju er forskeren åpen for at forskningsdeltageren kan introdusere tema som forskeren ikke hadde tenkt på forhånd (Postholm & Jacobsen, 2018, s. 121). Dette fordi informanten sitter på mer livserfaring, som kan gi et mer rikt datamateriale til studie mitt. Men det er strukturert i den form at man følger valgt tema. For å formulere gode spørsmål må de være åpne, de åpne spørsmålene inviterer intervjupersonen til å presentere sine synspunkter og erfaringer (Thagaard, 2018, s. 97). Dette speilet mine tanker om hva jeg ønsket ut av studiet mitt og min problemstilling. Hadde jeg bare hatt fokus på å følge de spørsmålene jeg skrev i intervjuguiden min, kunne det resultert i at informanten min ikke hadde delt alle sine erfaringer. Dalland (2020, s. 83) beskriver en intervjuguide som et hjelpemiddel for å lede en gjennom et intervju. Med utgangspunkt i noen nøkkelord som «å tilegne seg kunnskap» og «kunstfaget innenfor Samisk kulturformidling» håpet jeg informanten ble å ta dette opp under intervjuet. Da utarbeidet jeg en intervjuguide som ga informantene frihet til å uttrykke seg fritt, samtidig kom det tydelig fram hva jeg ønsket ut av spørsmålene. Det er som Kvale og Brinkmann (2015, s. 104-108) hevder at intervjueren er selve verktøyet for innsamlingen av data, og i den forstand økes integriteten til intervjueren, forskeren. Så alle spørsmålene jeg spurte hadde en mening bak, de var ikke tilfeldig.

Dagen før jeg skulle holde intervjuet sendte jeg intervjuguiden til informanten slik at han kunne bli kjent med temaet vi skulle diskutere. Som Dalland (2020, s. 82) påpeker, kan et vellykket intervju gjenspeile seg i gode forberedelser gjort i forkant. Dette kan være med å bidra til å øke kvaliteten på innsamling av datamaterialet mitt når informanten får forberede seg. Jeg fikk inntrykk av at informanten min hadde satt seg godt inn i temaet på forhånd, og dette styrket datamaterialet mitt betydelig. Hvis jeg ikke hadde sendt intervjuguiden min på forhånd, ville kanskje intervjuets varighet vart enda lengere enn planlagt fordi informanten

trenger mer betenkningstid, det kunne også ha svekket datamaterialet siden informanten ikke har fått forberede seg.

I starten av intervjuet informerte jeg informanten min kort om studiet mitt, litt bakgrunn av hvorfor jeg ønsket å skrive om dette temaet og hvorfor jeg ønsket han som informant. Her fikk vi en god dialog sammen der vi snakket litt åpent, og ble kjent før vi startet selve intervjuet. Da intervjuet skulle bli gjennomført var en del forutsetninger jeg hadde planlagt for at det skulle gå på best mulig måte. Jeg valgte å ha intervjuet i informantens barnehage, en kjent og trygg setting for informanten, som kan ha bidratt til å skape en avslappet og åpen dialog. For at jeg skulle unngå å virke for direkte, ble intervjuet gjennomført med at jeg og informanten satt i en litt skrå stilling over hverandre, og jeg tok noen notater underveis for å rette blikket litt ned av og til. Man bør gjerne skal bruke litt tid på å finne en plassering der man får god øyekontakt, og sitter bekvemt (Dalland, 2020, s. 87). Dette kan ha bidratt til en mer avslappet atmosfære for informanten. Jeg ønsket å skape en trygg atmosfære da temaet vi skulle diskutere var personlig for ham. Derfor reflekterte jeg over disse faktorene på forhånd. Jeg delte også litt personlig info om meg selv helt i starten da jeg møtte informanten, dette var bevisst. Det var på en måte der jeg kunne vise til informanten at intervjuet er trygt og åpent, som en demonstrasjon av det.

Noen refleksjoner jeg gjorde etter intervjuet var at jeg benyttet meg av min førkunnskap til å stille gode relevante oppfølgingsspørsmål under intervjuet. Til tross for at intervjuet var planlagt å vare i 45 minutter, fortsatte det i 2 timer. Mange gjør den tabben når de intervjuer at de retter seg for mye til neste spørsmål, og dermed ikke lytter til den de intervjuer (Thagaard, 2018, s. 94). Her trekker jeg inn det jeg skrev om at jeg hadde et semi-strukturert intervju der jeg klarte jeg å lytte til informanten min, og komme med gode oppfølgingsspørsmål som var relevant for det han fortalte. Det ga meg et mer rikt datamateriale å jobbe videre med.

Forskningsetiske retningslinjer

For ethvert forskningsprosjekt er prinsippet om at forskeren må ha deltagerens *informerte samtykke* (Thagaard, 2018, s. 22). Jeg fylte da ut en ferdig mal som vi fikk via høgskolen som heter «informasjons- og samtykkeskjema» som jeg ga til min informant da jeg skulle gjøre intervjuet. I dette skjemaet var det informasjon om studiets formål, hvem som hadde ansvar for studiet, hvem som skulle få tilgang til det, hvordan jeg ble å bruke resultatene og følgene av å delta. Det var også beskrevet at informanten kunne trekke seg etter å ha deltatt. Dette er

viktig informasjon å dele med informanten siden det var frivillig å delta, og fordi temaet vi skulle snakke om var personlig for ham.

Jeg leste høyt opp til informanten hva som stod på samtykke-skjemaet før han krysset av, Thagaard (2018, s. 23) nevner viktigheten av at samtykket er fritt, at det blir informert, betyr at deltagere i prosjektet orienteres om hva deltagelsen innebærer. Det var viktig for meg at informanten min var klar over hva jeg ble å gjøre med studiet mitt, og jeg forsikret han om at i oppgaven min skulle han være ugjenkjennelig. Særlig siden temaet vi skulle snakke om er personlig for han. Det finnes ikke mange Samiske barnehager i Norge, det er derfor viktig å påpeke at dersom jeg hadde inkludert informasjon om i hvilken kommune min informant jobber i, ville hans identitet vært lett å avsløre. Derfor har jeg valgt å ikke dele denne informasjonen i min studie, det ikke er nødvendig for temaet å vite hvilken kommune han jobber i. Men det er viktig informasjon for studiet mitt å påpeke at min informant er Samisk og jobber som pedagogisk leder på en Samisk avdeling. Dette skyldes at han har en annen erfaringsbakgrunn enn noen som ikke har vokst opp i en Samisk kultur. Som en person som har vokst opp i kulturen, har han bredere erfaring enn en barnehagelærer som ikke har denne bakgrunnen.

3.5 Kritikk av metode

I forskning er det viktig å være bevisst på valgene man tar, og hvordan disse valgene kan påvirke resultatene av studien. Bergsland og Jæger (2018, s. 187) benevner to begreper i den sammenheng – *reliabilitet og validitet*. Reliabilitet er et kriterium for at forskningen er utført på en tillitsvekkende måte. For å kunne ta lydopptak under et intervju, må man søke om tillatelse fra NSD (Norsk senter for forskningsdata). Jeg valgte å ikke gjøre dette, da medstudenter hadde fortalt meg at det kunne ta lang tid å få svar. Jeg ønsket å samle inn datamaterialet så tidlig som mulig, slik at jeg kunne starte studien tidlig. Derfor valgte jeg å ta med en medstudent for å transkribere intervjuet.

Begrepet validitet kan knyttes opp til studiets gyldighet, Kvale og Brinkmann (2015) oppfatter dette begrepet å tilhøre den kvantitative forskningstradisjonen (Postholm & Jacobsen, 2018, s. 222). Dette skyldes at i et intervju vil resultatene variere avhengig av hvem som blir intervjuet. Til tross for dette, har jeg valgt å bruke begrepet validitet i min studie. Bruk av lydopptaker ville gitt meg hvert ord som ble sagt under intervjuet, dermed svekket det

påliteligheten til datamaterialet at jeg ikke brukte lydopptak. Likevel ble troverdigheten styrket ved at informanten min fikk se over datamaterialet da vi var ferdige. Han kunne da bekrefte det medstudenten min skrev opp mot det han fortalte.

I min studie valgte jeg å benytte en informant med god kompetanse, et strategisk utvalg. I utgangspunktet vurderte jeg først å intervju en informant fra en ikke-Samisk barnehage, for å kunne belyse hvordan Samisk kultur blir jobbet med. Men etter veiledning med mine veiledere konkluderte vi med at dette ville føre til feil type datamateriale. I oppgaven ønsker jeg å undersøke hvordan man kan jobbe med Samisk kultur, ikke hvordan det ikke jobbes med. Derfor valgte jeg å intervju en Samisk informant som hadde bred erfaring innenfor temaet.

Det var også en utfordring for meg å finne informant med denne spesifikke erfaringen og kompetansen jeg søkte etter. Jeg hadde egentlig planlagt å ha minimum to informanter for å få flere perspektiver rundt problemstillingen min. Dette ville kanskje kunne gi meg mer tips til hvordan man kan jobbe med det Samiske i hverdagen, å se det fra flere perspektiver. Men ettersom at det var utfordring å finne informanter, og at jeg fikk så mye god informasjon fra det første intervjuet, valgte jeg å kun å benytte meg av en informant.

3.6 Analyse og tolkning

Etter intervjuet gikk jeg gjennom transkripsjonen som min medstudent hadde skrevet. Jeg gjorde dette for å gå gjennom skrivefeil, da det kan være vanskelig å få med alle ord mens man transkriberer. Deretter gikk jeg over datamaterialet og kodet det ved hjelp av ulike fargekoder, hvor jeg skilte mellom musikk, drama, samt kunst og håndverk, for å kunne identifisere og ta med meg relevante data videre i analysen. Dette en form for å redusere datamengden, skape orden, mening og struktur (Bergsland & Jæger, 2018, s. 81). Dette var et godt hjelpemiddel for meg når jeg skulle gjøre analysen, jeg kunne da enkelt skape en orden i hva som gjaldt musikk, drama og kunst og håndverk. Ettersom intervjuet hadde lang varighet havnet vi inn på andre temaer innenfor tradisjoner i Samisk kultur, som mattradisjoner som er en stor del av Samisk kultur. Dette var ikke relevant for min studie, så det ble viktig for meg å skape en orden på transkriberingen. Ved hjelp av kodene beholder man det som er hensiktsmessig (Larsen, 2017, s.114). Noen stikkord jeg tok med meg fra datamaterialet var

særlige ting som «Bruk av fortelling», «Naturesynet koblet opp til kunst og håndverk» og «Bruk av joik».

Kapittel 4 - Funn og drøfting

I dette kapittelet skal jeg dele funn av datamaterialet mitt basert på analysen av intervjuet med informanten min som jobber på Samisk avdeling. Kapittelet er delt opp i fire temaer jeg fant i analysen: 1. Barnehagelærerens rolle, 2. Musikken og joik, 3. Natursynet knyttet til kunst og håndverk, og 4. Samiske fortellinger. Hver del vil gi leseren innsikt i hva informanten min tenkte rundt problemstillingen min, og hvordan jeg tolker dataen.

4.1 Barnehagelærerens rolle

Informanten min legger vekt på at barnehagelæreren må kjenne til det som står i rammeplanen. I rammeplanen står det at personalet skal gjøre barna kjent med Samisk kultur og levesett og knytte Samiske perspektiver til merkedager og hverdagsliv, kunst og kultur og mattradisjoner (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 32). Informanten min forteller at mange feirer samefolkets dag, men understreker viktigheten av at barnehagelærere har kunnskap for å kunne ta frem det Samiske i hverdagen også. Dette kan knyttes opp mot kapittel 2 der teorien understreker at barnehagelæreren må ha tilegnet seg kunnskap om den Samiske kulturen, slik at det ikke blir minimumsløsninger.

Informanten forteller om at på hans Samiske avdeling fokuseres det på å styrke barnas Samiske identitet ved å arbeide aktivt med Samisk kultur, slik at barna kan utvikle en stolthet av sin Samiske tilhørighet. Han sier det er viktig at hele samfunnet samarbeider for å oppnå dette, da det fortsatt eksisterer en del rasisme og fordommer etter fornorskningen. Bientie (2021, s. 162) hevder at faren med minimumsløsninger for hele barnehageåret er ekostifisering og stereotype oppfatning av Samisk kultur. Det er det man ønsker å unngå, for da vil barna få feil informasjon om hva Samisk kultur faktisk er. Det går mot det rammeplanen skriver om at barnehagens innhold skal gi barna mulighet for å utvikle respekt for den Samiske kulturen. Informanten sier at det er ikke alle samer som bor i lavvo og har reinsdyr, noe som ofte blir fremstilt ved et enkelt google søk. Nutti (2021, s. 30) skriver om nettopp dette med å ta fram Samiske symboler som en enkel måte å synliggjøre det Samiske, men det er også fallgruver knyttet til disse symbolene. Det kan for eksempel bidra til en antagelse om at alle Samiske barn kjenner til reindrif eller har nær tilknytning til tradisjoner som duodji, eller at de har vokst opp med at det joikes hjemme (Nutti, 2021, s. 30).

Informanten påpeker at det finnes en rekke konkrete elementer som kan benyttes i barnehagen

for å fremme Samisk kultur, utover tradisjonelle symboler som kofte, reinsdyr og lavvo. Eksempelvis at man kan ta med seg en samekniv på tur og utføre spikkeaktiviteter med barna, som kan bidra til samtaler rundt Samisk kultur og tradisjoner.

Videre forteller informanten at han tror grunnen til at det jobbes lite med Samisk i norske barnehager er fordi det er for lite kunnskap, folk vet ikke hvor de skal starte. I følge Nutti vil barna i en Samisk barnehage mest sannsynlig bli møtt av et personale som har grunnleggende kunnskap om det Samiske. For de barna som er i en norsk barnehage, vil dette imidlertid være avhengig av at personalet har ervervet seg den kunnskapen eller har lært om Samisk kultur, tradisjoner og språk (Johnsen-Swart, 2021, s. 72). Dette sier min informant også, at om ikke barnehagen har en ressursperson med kompetanse vil det bli vanskelig å jobbe med det Samiske i hverdagen. Nutti (2021, s. 20) skriver at i arbeidet med å implementere Samiske temaer i den norske barnehagehverdagen er det viktig at både ledere, pedagoger og andre ansatte er initiativtakere og rollemodeller. Informanten understreker at man trenger ikke å gjøre det vanskelig, gjør det enkelt, men unngå stereotypier. Han sier også at det finnes mange likheter mellom Samisk kultur og norsk kultur, at barnehagen heller kan trekke det fram i formidlingen. Dette skriver også Andersen (2021) om at når man skal formidle en annen kultur, så ikke trekk frem forskjellene, men vis barna hvor mange likheter det er. Viktigst er å unngå å eksotifisering av den Samiske kulturen, der man fokusere på det som skiller den fra andre kulturer og fremme det som eksotisk og spennende. Det er derimot som informanten min sier mer hensiktsmessig å trekke frem likheter mellom kulturene. Spikking er et godt eksempel på hvordan man unngår stereotypier, da det ofte er en aktivitet man gjør med barna på tur i norske barnehager. Om man bare tar med samekniven kan det åpne opp for samtaler rundt det Samiske i barnehagen. På denne måten kan barna kjenne seg mer igjen i andre kulturer ved å identifisere seg med Samisk kultur, som kan skape en bedre forståelse og respekt.

4.2 Musikken og joik

Joik er en tradisjonell Samisk sangform som er tett knyttet til Samisk identitet. Musikken og joiken kan også være en god metode for å lære seg det Samiske språket, sier informanten min. Informanten min forteller meg at joik er en god måte å ta frem det Samiske i barnehagen, men det forutsetter at personalet legger til rette for aktivitet som vekker barnas interesse. Jeg spurte informanten min om det ville vært respektløst av meg, som ikke har Samisk bakgrunn, å

syngende en joik i barnehagen. Informanten sa da at det er bedre å ta den fram enn å være redd for å gjøre det, og at det ikke er respektløst av meg, men heller positivt at barna får bli kjent med den. Han sier han også forstår at det kan være vanskelig å plutselig skulle joike, men at det finnes mange gode sanger man kan syngende med på. Han gir et eksempel på en dyrejoik med ulike tempoer. Sæther (2018, s. 36) skriver at i musikkaktiviteter med barn ser vi hvordan tempoet påvirker aktiviteten, det kan fremkalle latter ved å leke med den. Informanten sier dette kan være en morsom og engasjerende måte å lære om hvordan dyr beveger seg på med bruk av tempo, samtidig som man får en plass til joiken i norsk barnehage. Informanten min trekker fram en joik som er veldig populær på hans avdeling som heter «Harens joik». Denne joiken er enkel å søke opp på Spotify og har lite tekst. Her bruker de det Samiske ordet for haren, og joiken går i ulike tempoer som kan være morsomt for barna å delta på. Som Rammeplanen skriver skal barnehagen gi barna kunnskap om dyr og dyreliv (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 34), man kan bruke denne metoden for å lære barn om dyrelivet, og samtidig lære dem om det Samiske språket sier informanten.

Informanten min sier at han forstår at det kan være utfordrende å introdusere joik i en barnehage som ikke er Samisk, om man selv ikke er Samisk. Men han nevner at imidlertid finnes det flere alternativer for å introdusere Samisk musikk i barnehagen. Han foreslår at «Bli-med»-sangen kan være et nyttig verktøy i arbeidet med å implementere Samisk kultur i barnehagen. Denne sangen er en veldig populær sang blant barna, den lages både med norsk tekst og med Samisk tekst. Man kan introdusere den på Samisk for å gi barna kjennskap til språket. Andersen (2021) skriver at ved å introdusere Samisk musikk med en kjent sang kan det åpne for samtale rundt det Samiske språket. Bientie (2021, s. 168) hevder i arbeidet med å gjennomføre det Samiske i hverdagen kan det å bruke Samisk musikk i samlingsstund være en god vei å gå. Informanten bekrefter også dette. Musikk er knyttet til identitet, og gir gode muligheter for samtaler rundt det Samiske språket.

4.3 Natursynet knyttet til kunst og håndverk

På avdelingen der informanten min jobber holder de på med forskjellige kunst og håndverk aktiviteter. Informanten sier at i Samisk kultur er det viktig å bruke naturmateriale i duodji, og natursynet er noe de har vært opptatt av gjennom generasjoner. Han sier barna på hans avdeling får være med på prosessen fra start der de sanker naturmaterialer til at de lager noe ut av det. Letnes (2018, s. 62) skriver at en metode med å knytte natur til kunst og håndverk er å ta med barna på tur i skog og plukke søppel, for så å lage en installasjon av materialet for å bli

kjent med bærekraft i barnehagen. I rammeplanen står det at barnehagen skal være en arena der barna får bli kjent med naturen og bærekraftig utvikling, lærer av naturen og utvikler respekt og begynnende forståelse for hvordan de skal ta vare på naturen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 34). Så ved å jobbe med Samiske tradisjoner gjennom naturmaterialer vil det kunne åpne for refleksjoner med barna i barnehagen rundt Samisk kultur og bærekraft. Informanten deler et eksempel på en tur med barna der de skulle ta med seg tømmerstokker tilbake til barnehagen. Han forteller at gjennom sin oppvekst har han lært viktigheten av å ta vare på naturen for kommende generasjoner. Derfor er det fokus når de feller trær på at barna skal forstå hvor viktig det er å ikke felle alle trær på samme sted, da dette kan ødelegge skogen. Andersen (2021) skriver i sin artikkel om Samisk blikk i barnehagen at man i arbeidet med Samisk kan lære barna om hvordan man forlater naturen, både for naturens del, og også for andre som ønsker å bruke den. Bientie (2021, s. 105) hevder at sanking i barnehagen kan gi barna en bedre forståelse av de Samiske tradisjoner.

Informanten min trekker fram ulike eksempler man kan ta frem i barnehagen. For eksempel forteller han at når de går på tur får barna spikke sine egne pølsepinner med en tradisjonell samekniv. Det å ta med konkrete som samekniven i barnehagen kan også åpne for samtaler rundt Samisk kultur og tradisjon. Informanten min forteller om hvordan samekniven er sentralt i Samiske tradisjoner, og at det ligger mye historie i kniven. Her kan barna bli kjent med ulike Samiske historier om kniven og samtidig gjøre praktisk arbeid. I kapittel 2 beskriver jeg den Samiske tilnærmingen til oppdragelse, der barna får prøve mer på egen hånd, der de voksne ikke overtar styringen. Dette er noe man kan ha mer av i en ikke-Samisk barnehage, la barna få prøve selv. Informanten påpeker at de voksne kan være et støttende stilas, men la barna få spikke sin egen pølsepinne med samekniven. Her må også barnehagelæreren se ann alderen på barna, det er ikke en aktivitet som passer for de minste, men veldig god øvelse for de litt eldre barna der de også kan bli kjent med den Samiske historien rundt samekniven.

4.4 Samiske fortellinger

Andersen (2021) skriver at mange av de Samiske eventyrene er ganske skumle og grusomme. Dette sier informanten min er en del av Samisk fortellertradisjon. Fra de er små forteller de voksne fortellinger for å skremme slik at barna ikke setter seg i faresituasjoner, det er en

oppdragelsesform for at barna skal bli mer selvstendig og stå for sine egne valg. Samer har en sterk fortellertradisjon (Bientie, 2021, s. 168). Informanten forteller at på hans avdeling diskuterer de ofte med barna om trollet Stállo, og bruker ham som eksempel i ulike situasjoner i hverdagen. For eksempel, når de går på tur, snakker de om at de må holde seg sammen på tur og ikke gå fra hverandre for da kan Stállo komme. Dette er for å lære barna at man går samlet på tur. Dette er en god metode man kan ta med seg i en ikke-Samisk barnehage, bruk av fortelling om Stállo når man går tur. Informanten sier at de også bruker Stállo i en spontan fortelling når et barn ikke vil spise opp grønnsakene sine, der de forklarer at hvis de ikke spiser seg sterke, vil de ikke kunne bekjempe Stállo. Informanten min mener at denne fortellertradisjonen hjelper barna å utvikle en egen forståelse av det å prøve selv, og se konsekvensene av det. Fortellertradisjon er også noe som finnes i norsk kultur. Særlig dette med å spise seg «stor og sterk» når man spiser grønnsakene sine. Det kan være en mer spennende og engasjerende måte å bruke en karakter som Stállo, og dramatisere det i barnehagen. Rammeplanen skriver også at barnehagen skal bidra at barna får møte et mangfold av eventyr, fortellinger, sagn og uttrykksformer (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 30).

Informanten min påpeker også at Samiske fortellinger knyttes også mye mot natursynet deres. Dette går på at barna skal lære seg hvordan man forlater naturen, og ha respekt for naturen. Som jeg skrev i kapittel 2 skriver Helander (2021, s. 184) at Samiske eventyr ofte handler om å vise takknemlighet til naturen. Informanten mener at denne formen for tilnærming om den Samiske kulturen og tradisjonen er mer hensiktsmessig enn å fokusere på stereotypiske elementer som reindrift, lavvo og kofta.

Kapittel 5 - Konklusjon

Gjennom min problemstilling spurte jeg:

«Hvordan kan barnehagen formidle Samisk kultur gjennom kunstfag?»

Etter å ha gjennomført dette studiet, har jeg funnet ut at det finnes mange konkrete kunstaktiviteter man kan knytte opp mot Samisk kulturformidling i barnehagen. Jeg har også oppdaget gjennom studiet at forskning viser at barnehager sitter på for lite kunnskap, og at dette kan være årsaken for at barnehagen ikke tar frem det Samiske i hverdagen. Dette er da et resultat av at det bare blir tatt frem ved markeringer. Gjennom studiet mitt har jeg også sett at om barnehagen ikke har en ansatt med kunnskap om det Samiske, vil barna mest sannsynlige ikke bli kjent med Samisk kultur før de begynner på skolen, noe som er bekymrende fordi alle barnehager skal gjøre barna kjent med Norges urbefolkning. Enda verre resultat er eksotifisering av kulturen der barna får feil holdning til det Samiske, og bare ser på det som er annerledes. Hva skjer med et barn fra en barnehage hvor det eneste de har lært om Samisk kultur er at alle samer bor i lavvo, har reinsdyr og går i kofta. Hva skjer da når dette barnet begynner på skolen og møter et annet Samisk barn? Dette er et spørsmål som må bli tatt på alvor i barnehager.

En av tingene barnehagen skal gjøre er å motvirke rasisme, derfor må det gjøres noe med formidling av Samisk kultur i barnehagen, fordi det kan være ødeleggende at barnehagelæreren ikke har noe kunnskap, og formidler gjennom et google søk. Som informanten min sa er det viktig at barnehagen har en ressursperson, noe jeg også tror kan gi gode resultater i fremtiden. Om hver barnehage sender en av personalet på kurs innenfor Samisk kultur kan det være enkelt å implementere i hverdagen.

Gjennom studiet har informanten gitt meg mange gode konkrete tips til hvordan man kan implementere Samisk i hverdagen ved bruk av kunstfag. Han sa også at man ikke trenger å gjøre det vanskelig, for da blir det enklere å bruke det i hverdagen.

5.1 Musikken

Det kan være problematisk om joiken bare blir tatt frem på samefolkets dag, fordi barna ikke får anledning til å bli kjent med samenes tradisjonsmusikk. Når barna ikke får introdusert

joiken andre dager enn på samefolkets dag, kan dette føre til at barna blir usikre på hva joik er, og i verste fall føre til at barna gjør narr av den fordi den er ukjent for dem. Det var dette jeg selv opplevde i praksis, der barnehagen bare satte på joik uten at barna var kjent med det fra før av. Gjennom dette studiet har jeg sett viktigheten av å implementere Samisk tradisjonsmusikk i barnehagens hverdag og hvor enkelt man kan gjøre det.

Musikk er en stor del av barnehagens hverdag, vi bruker det for eksempel i samlinger, med matsituasjoner og på turer. Musikken er et godt verktøy for barnehagelærere, og det gir oss mange gode muligheter for å introdusere barna til Samisk tradisjonsmusikk. I funnene mine fant jeg ut at joiken kan enkelt implementeres i samlingsstunder, da det finnes mange ulike barnejoiker som passer for bruk i barnehagen. Det ligger mange barnejoiker tilgjengelig på strømmetjenesten Spotify. Man kan også bruke norske barnesanger som synges på det Samiske språket. Dette kan være en fin inngang til å inkludere Samisk språk og kultur i barnehagens hverdag, det er enkelt og veldig tilgjengelig.

5.2 Fortellinger

Barnehagelærere kan også benytte seg av Samiske fortellinger i samlingsstunder. Andersen (2021) påpeker at mange Samiske fortellinger kan være skremmende, men understreker også at det finnes flere norske folkeeventyr som også har dette elementet. «Bukkene bruse» er et kjent folkeeventyr som handler om et troll som skal ta bukkene, og ofte dramatiseres dette i barnehagen, og barna synes det er morsomt. Så det skal ikke være et problem å introdusere Samiske barnehistorier. Gjennom å formidle Samiske fortellinger kan barna få innsikt i Samisk kultur og historie. Om formidler synes fortellingen er for skumle for barna kan man tilpasse fortellingen etter behov. Som for eksempel som Stállo som er trollet på norsk, ved å bruke navnet til Stállo i fortellingene kan barna få bli kjent med Samisk barnekultur og språket. Fortelling er en stor del av barnehagens hverdag, så dette er også noe som er enkelt å gjøre i hverdagen.

5.3 Kunst og håndverk

Samisk kultur har en lang historie med å leve i harmoni med naturen, der de har fokus på bærekraftig utvikling. I dagens samfunn er bærekraftig utvikling en relevant tematikk, og det

står i rammeplanen at barnehagen skal gi barna kjennskap til naturen og bærekraftig utvikling (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 34). Så ved å introdusere barna for Samiske tradisjoner der man samler inn naturmateriale i kunst og håndverk arbeid, kan barna lære seg om bærekraft, og samtidig som man kan snakke med barna om Samisk naturtradisjoner.

Med alle disse konkrete eksemplene viser det at det er fullt mulig å implementere det Samiske i barnehagens hverdag. Jeg tror noen barnehagelærere kan føle seg usikker når de skal jobbe med Samisk fordi de selv ikke er Samisk, at de er redd for å formidle det på en feil måte. Det viktigste funnet i min studie var noe informanten min trakk frem flere ganger, at man bør trekke frem likheter og ikke ulikhetene i Samisk og Norsk kultur. Nøkkelen til dette er å tilegne seg kunnskap, og som informanten min bekreftet er det for lite kunnskap å bare gå etter et enkelt google søk. Derfor vil kurs om Samisk kultur og tradisjoner være noe for fremtidens barnehager.

Kapittel 6 - Avslutning

Som barnehagelærerstudent har jeg vært nysgjerrig på hvordan barnelæreren kan styrke barnas forståelse for andre kulturer. Spesielt etter å ha opplevd eksotifisering av Samisk kultur i praksis. Etter dette studiet sitter jeg igjen med mye kunnskap om Samisk kultur og tradisjoner, og har nå konkrete kunstfaglige aktiviteter jeg kan knytte opp mot Samisk kulturformidling i barnehagen. Med denne kunnskapen kjenner jeg meg godt rustet til å være en fremtidig ressursperson i barnehagen som kan ta frem Samisk i barnehagens hverdag. Jeg håper at denne bacheloroppgaven kan bidra til å opplyse og interessere andre barnehager som ønsker å implementere Samisk kultur i hverdagen, sammen må man unngå at det blir gjort minimumsløsninger rundt samefolkets dag. Som jeg skrev innledningsvis påpeker Storjord, Hætta og Eira (2016, s. 205) at uavhengig av språklig og kulturell bakgrunn, bør veien videre vektlegge Samisk språk, kultur og tradisjoner på alle plan for å bevare og styrke en minoritetskultur som er truet.

Dette studiet har også vekket en bekymring i meg. I 2022 var det registrert 5420 barnehager i Norge (SSB, 2023), det vil si at hver barnehage bør ha minimum en ressursperson i barnehagen som har kunnskap om Samisk kultur og tradisjoner, slik at våre fremtidige samfunnsborgere har kjennskap til det Samiske. Grunnen til at dette bekymrer meg er fordi den Samiske urbefolkningen er en minoritet som trenger å bli løftet frem i Norge, dette etter forskningsprosessen, samene er en minoritet som er utrydningstruet. Og som jeg skrev innledningsvis er Fosen-saken en av årsakene til at vi sammen må styrke Samisk identitet i Norge. Her har jeg som barnehagelærer en stor påvirkningskraft i å fremme Samisk identitet, og la barna bli kjent med samene fra tidlig alder. Det er også derfor rammeplanen benevner Samisk flere ganger, og jeg tror veien videre for barnehagene ville vært at alle barnehager har en ressursperson som har kurs i Samisk kultur.

Dette studiet har også vært veldig spennende. Jeg har funnet det veldig interessant å utforske maktposisjonen barnehagelæreren har i formidling av kultur. Jeg kunne tenkt meg å utforske dette temaet videre ved en eventuell mastergrad.

Helt avslutningsvis vil jeg si at jeg er stolt av å snart kunne kalle meg for barnehagelærer. Dette studiet har gjort meg oppmerksom på hvordan jeg kan være en rollemodell som er med å påvirke barnas syn på det samfunnet de lever i. Jeg ønsker å være en barnehagelærer som

lærer barna å ha respekt for andre kulturer, og som et flerkulturelt land som Norge er å kunne se verdien av mangfoldet. Jeg håper flere vil engasjere seg i å bevare Samisk kultur, at det blir mer fokus på dette i framtiden, og at flere barnehager tilegner seg riktig kunnskap.

Kapittel 7 - Litteraturliste

- Andersen, B. (2021, 16 februar). *Samisk blikk i barnehagen*. Hentet fra <https://kunstkultursenteret.no/ressursbase/Samisk-blikk-i-barnehagen/>
- Bergsland, M. D., & Jæger, H. (2014). Bacheloroppgaven. I M. D. Bergsland, & H. Jæger (red.), *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Cappelen Damm Akademisk.
- Bientie, M. (2021). Sørsamiske perspektiver- å leve av, i og med naturen. I Fønnebø, B., Johnsen, A., & Jernberg, U. (red.), *Samiske stemmer i barnehagen*. Cappelen Damm akademisk.
- Dalen, M. (2013). *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming*. (2.utg). Universitetsforlaget.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. Gyldendal.
- Falck-Pedersen, T. & Kongstein, C. (2017) *Rammeplan for barnehagen: Innhold og oppgaver*. Pedlex.
- Fønnebø, B. (2021). «Joiken går i sirkel – man går ut og inn av den». I Fønnebø, B., Johnsen, A., & Jernberg, U. (red.), *Samiske stemmer i barnehagen*. Cappelen Damm akademisk.
- Helander, M. (2021). De åtte Samiske årstidene og fortellerteknikker i barnehagen. I Fønnebø, B., Johnsen, A., & Jernberg, U. (red.), *Samiske stemmer i barnehagen*. Cappelen Damm akademisk.
- Jernsletten, K. (2023, 31 januar) *duodji*. Hentet fra <https://snl.no/duodji>
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2011) *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (4. utg.). Abstrakt forlag.
- Johnsen-Swart, A. (2021). Kultursensitivitet og blikket vi møter hverandre med. I Fønnebø, B., Johnsen, A., & Jernberg, U. (red.), *Samiske stemmer i barnehagen*. Cappelen Damm akademisk.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3.utg.). Gyldendal.
- Letnes, M. (2018). Rammeplanene fortid – nåtid - fremtid. I N. S. Frisch, M.-A. Letnes, & J. Moe (red.), *Boka om kunst og håndverk i barnehagen*. Universitetsforlaget.

- Løkås, T. (2022, 16. september). Barnehageansatte kan jevnt over lite om Samisk språk og kultur. Hentet fra <https://www.barnehage.no/rammeplanen-Samisk-barnehage/barnehageansatte-kan-jevnt-over-lite-om-Samisk-sprak-og-kultur/216055>
- Moe, J. (2018). Barns møte med kunst og kultur. I N. S. Frisch, M.-A. Letnes, & J. Moe (red.), *Boka om kunst og håndverk i barnehagen*. Universitetsforlaget.
- Nutti, L. (2021). Med rett til et Samisk innhold i barnehagen. I Fønnebø, B., Johnsen, A., & Jernberg, U. (red.), *Samiske stemmer i barnehagen*. Cappelen Damm akademisk.
- Postholm, M. & Jacobsen, D. (2021). *Forskningsmetode for masterstudenter i lærerutdanning*. Cappelen Damm Akademisk.
- SSB (2021, 21. mars). *Barnehager*. Hentet fra <https://www.ssb.no/utdanning/barnehager/statistikk/barnehager>
- Storjord, M., Hætta, A. & Eira, A. (2016). Samisk Barnekultur. I Jæger, H. & Torgersen, J. (red.), *Barnekultur*. Cappelen Damm Akademisk.
- Sæther, M. & Angelo, E. (2018). *Barnet og musikken*. (2.utg.). Universitetsforlaget.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse – en innføring i kvalitative metoder*. (5. utg.) Fagbokforlaget.
- Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (4.utg.). Gyldendal.
- Udir (2021, 1. juli). *Kunst og kulturaktiviteter*. Hentet fra <https://www.udir.no/utdanningslopet/sfo/stottmateriell-til-rammeplanen-for-sfo/kunst-og-kultur-i-sfo/>
- Visit Norway (2020). *Opplev Samisk kultur*. Hentet fra <https://www.visitnorway.no/om-norge/opplev-samisk-kultur/>

Kapittel 8- Vedlegg

8.1 Intervjuguide

1. På hvilken måte mener du barnehagen være en viktig arena for å formidle kultur og verdier til de yngste barna?
2. Har du noen eksempler på hvordan dere jobber med Samisk kultur og tradisjoner i barnehagens hverdag?
3. Bruker dere drama i fortellinger, musikk/joik? Hvis ja, på hvilken måte?
4. Duodji er Samisk kunst og håndverk, tar dere i bruk dette? Hvis ja, på hvilken måte?
5. Man bruker ofte naturmaterialer i duodji? Gjør dere dette med barna? Hvis ja, har du et eksempel på en prosess der dere gjør det?
6. Ofte er duodji aktivitetene lagt opp på forhånd, hvordan tar dere barnas innspill med i forming og på hvilke måter?
7. Hvordan tror du kunstfaglige aktiviteter kan være med å bidra å styrke de Samiske barnas identitet?

I 2021 skrev barnehage.no en artikkel om at barnehageansatte har jevnt over lite om Samisk språk og kultur.

8. Hva tror du er den største utfordringen for at ikke-Samiske barnehager når det kommer til å formidle Samisk kulturer og tradisjoner?
 1. Har du noen konkrete eksempler på hvordan man som pedagogisk leder kan lede personalet i en ikke-Samisk barnehage til å synliggjøre det?

2. Er det noen kunstfaglige aktiviteter du tenker ikke-Samiske barnehager kan implementere i hverdagen?

8.2 Samtykkeerklærings skjema

DronningMaudsMinne

HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet

«Hvordan kan barnehagen formidle Samisk kultur gjennom kunstfaglige aktiviteter?»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å finne ut av hvordan barnehagen kan formidle Samisk kultur gjennom kunstfaglige aktiviteter. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Jeg studerer barnehagelærer med vekt på kunstfag, og ønsker å finne ut av hvordan barnehagen kan være en viktig arena for å formidle kultur og verdier til de yngste barna gjennom kunstfaglige aktiviteter. I denne sammenheng ønsker jeg å fokusere på Samisk kultur og tradisjoner. Jeg har en del forkunnskap om Samisk historie, men veldig lite kunnskap om hvordan man kan formidle det i barnehagen gjennom kunstfag. Jeg vet gjennom min treårige studie at kunstfag er en fin måte å formidle til de yngste. Jeg ønsker at oppgaven min skal kunne være med å styrke personalet i ikke-Samiske barnehager til å jobbe med Samisk kultur i barnehagen, for å styrke barnas forståelse og respekt for Samisk kultur og tradisjoner.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at jeg kommer til informantens barnehage og gjør et intervju. Intervjuet vil ha et omfang på 45 minutter. Jeg blir å stille spørsmål ut ifra hvordan dere jobber med Samisk kultur og tradisjoner i deres barnehage, det blir ikke stilt noen personlige spørsmål eller direkte om barnegruppa. Jeg har med meg en medstudent som transkriberer hele intervjuet. Oppgaven vil bli anonymisert. Du vil også få lese over svarene medstudenten min har skrevet som styrker relabiliteten i prosjektet mitt, slik at du kan endre om noe er blitt mistolket.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke ditt samtykke fram til prosjektets slutt, uten å oppgi noen grunn.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg/vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg/vi har fortalt om i dette skrevet. Jeg/vi behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet skal avsluttes 28.04.23.

Med vennlig hilsen

Serine Løvberg

Veileder:

Student:

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Hvordan kan barnehagen formidle Samisk kultur gjennom kunstfaglige aktiviteter?». Jeg samtykker til:

- å delta i kvalitativt forskningsintervju.

Dato:

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg/vi ikke innhente din underskrift. Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.